تحلیل

صعود قیمت نفت از سر گرفته شد

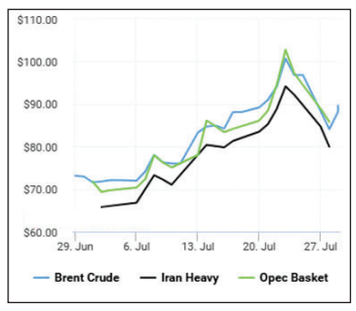

قیمت نفت در معاملات روز چهارشنبه بازار جهانی در پی جدیدترین تحولات ژئوپلیتیکی از جمله حملات مشترک آمریکا و عربستان سعودی در عراق، بیش از ۳ دلار در هر بشکه افزایش یافت. قیمت آتی نفت برنت با ۳.۳۰ دلار یا ۳.۹ درصد افزایش، به ۸۷ دلار و ۳۹ سنت در هر بشکه رسید، درحکه قیمت نفت خام وست تگزاس اینترمدیت (WTI) آمریکا با ۳.۰۵ دلار یا ۳.۸ درصد افزایش، به ۸۲ دلار و ۳۱ سنت در هر بشکه رسید. نفت برنت در معاملات روز سه‌شنبه با ۴.۸ درصد کاهش و شاخص نفت آمریکا با ۴.۱ درصد کاهش بسته شده بود. هر دو شاخص در سه روز معامله قبل حدود ۱۶ درصد کاهش داشتند. تحلیلگران گروه آی‌ان‌جی در یادداشتی گفتند: آخرین تحولات، انتظارات برای کاهش سریع تنش در خلیج فارس را تضعیف می‌کند. یادداشتی از شرکت مشاوره IIR که توسط رویترز مشاهده شده است، نشان می‌دهد شرکت آرامکوی عربستان سعودی، پالایشگاه نفت جازان با ظرفیت ۴۰۰ هزار بشکه در روز را پس از حمله‌ای که به آن انجام شد، در روز سه‌شنبه تعطیل کرد. طبق داده‌های کشتیرانی شرکت کپلر، روز دوشنبه ۲۸ کشتی از باب‌المندب عبور کردند که بالاترین میزان در چهار روز گذشته بود، در حالی که ترافیک از طریق تنگه هرمز همچنان پایین بود. بر اساس گزارش رویترز، منابع بازار روز سه‌شنبه با استناد به داده‌های موسسه امریکن پترولیوم اعلام کردند که ذخایر نفت خام آمریکا در هفته منتهی به ۲۴ ژوئیه، حدود ۳.۳ میلیون بشکه کاهش یافته است. داده‌های رسمی از ذخایر نفت و سوخت آمریکا اواخر روز چهارشنبه از سوی اداره اطلاعات انرژی منتشر خواهد شد. در این بین، منابع آگاه به رویترز گفتند: اوپک پلاس احتمالا افزایش تولید نفت را از اکتبر به مدت سه ماه متوقف خواهد کرد و چنین اقدامی، از قیمت‌ها حمایت می‌کند

اخبار کوتاه

ذخایر آب تهران لب مرز است

یک کارشناس حوزه آب گفت: تهران به لحاظ آبی شرایط لب مرزی را سپری می‌کند، باوجودی که سال نسبتا پربارشی داشتیم ولی واقعیت امر اینکه منابع آب را به خاطر خشکسالی مزمنی که طی چند سال اخیر داشتیم، پیش خور کرده‌ایم. عباسقلی جهانی در گفت‌وگو با ایلنا، درباره اوضاع آب تهران اظهار داشت: در حال حاضر تهران به لحاظ آبی شرایط لب مرزی را سپری می‌کند، باوجودی که سال نسبتا پربارشی داشتیم ولی واقعیت امر اینکه منابع آب را به خاطر خشکسالی مزمنی که طی چند سال اخیر داشتیم، پیش خور کرده‌ایم. وی ادامه داد: اگرچه امسال اوضاع سد کرج نسبتا بهتر است اما دیگر سدها به خاطر چند سال متوالی خشکسالی موجودی خوبی ندارند بنابراین آب تهران همچنان لب تیغ و تحت فشار قرار دارد. این کارشناس حوزه آب با اشاره به تشدید فشار به منابع آب زیرزمینی گفت: حتی شاهد بودیم که بخاطر عبور از شرایط سخت کم آبی چاه‌های جدید هم حفر شده در حالی که آب‌های زیرزمینی اوضاع نابسامانی دارند. وی گفت: اگر چنانچه در فصل پاییز یعنی از اوایل مهر ماه بارندگی‌های در سطح نرمال داشته باشیم؛ می‌توانیم سال ۱۴۰۵ را با آرامش به اتمام برسانیم اما اگر این اتفاق نیفتد در پاییز و زمستان وضعیت بدتری خواهیم داشت. جهانی خاطرنشان کرد: وضعیت به گونه‌ای است که هم مدیریت تقاضا و مصرف را ایجاب می‌کند و هم اینکه عرضه آب باید به شکلی باشد که ریسک‌های موجود را پوشش بدهد. وی درباره وخیم‌تر شدن اوضاع فرونشست گفت: در مجموع به خصوص در بخش‌های جنوب تهران مثل ورامین و شهریار شرایط فرونشست به دلیل برداشت بیش از حد از سفره‌های زیرزمینی و عمیق‌تر شدن چاه‌ها هر لحظه نسبت به قبل در حال بدتر شدن و از استانداردهای جهانی فراتر رفته و در شرایط بسیار نگران کننده‌ای قرار دارد. این کارشناس حوزه آب تاکید کرد: وقتی چندین سال خشکسالی متوالی را طی کردیم تنها منبع در دسترس آب زیرزمینی بوده و به این ذخایر فشار وارد شده است، این در حالی است که از سال‌ها قبل ممنوعیت برداشت از این منابع را داشته‌ایم. وی بیان کرد: در مجموع با این شرایط حتی اگر سال جاری هم بارش داشته باشیم افت آب زیرزمینی پابرجاست و فرونشست همچنان وخیم است مگر اینکه برای عبور از این اوضاع برنامه مدون و همه جانبه و فرابخشی تهیه شود.

ادامه از صفحه اول

اعتماد به بخش خصوصی پیش‌شرط رونق تجارت

متخلفان به کل جامعه بازرگانان و صادرکنندگان تعمیم داده شود. اکثریت فعالان بخش خصوصی با شفافیت، مسوولیت‌پذیری و در چارچوب قانون فعالیت می‌کنند و لازم است سیاستگذاری‌ها میان متخلفان و فعالان سالم اقتصادی تفکیک قائل شود. حفظ اعتبار بخش خصوصی، خود یکی از الزامات توسعه تجارت و افزایش اعتماد در فضای کسب‌وکار است. در نهایت، توسعه صادرات غیرنفتی، رونق تجارت و افزایش سرمایه‌گذاری، بیش از هر چیز به اعتماد متقابل میان دولت و بخش خصوصی وابسته است. هر چه مقررات دست‌وپاگیر کاهش یابد، فرآیندهای اجرایی شفاف‌تر و سیاست‌ها بر مبنای همکاری و استفاده از ظرفیت فعالان اقتصادی تدوین شود، زمینه برای رشد تولید، افزایش صادرات و تقویت جایگاه اقتصاد ایران در بازارهای بین‌المللی نیز بیش از پیش فراهم خواهد شد.

«تعادل» گزارش می‌دهد

پارادوکس بشکه‌های خیالی نفت

نوسانات اخیر در بازار جهانی انرژی، یکی از عجیب‌ترین دوره‌های تاریخی خود را تجربه می‌کند. در حالی که آمارهای رسمی و برآوردهای میدانی نشان می‌دهند که در پی تنش‌های ژئوپلیتیکی بی‌سابقه و انسداد شریان‌های اصلی انتقال انرژی، بیش از یک میلیارد بشکه نفت خام عملا از چرخه عرضه جهانی حذف شده، تابلوی معاملات آتی نفت برنت و وست‌تگزاس اینترمدیت، تصویری آرام و حتی رو به افول را به نمایش می‌گذارند. عقب‌نشینی قیمت نفت برنت از کانال ۱۰۰ دلار به محدوده ۹۰ دلار در پی انتشار اخبار مربوط به مذاکرات سیاسی، این پرسش اساسی را در ذهن ناظران بازار ایجاد کرده است: چرا قیمت‌ها، این کمبود فیزیکی بی‌سابقه را منعکس نمی‌کنند؟ پاسخ به این معما در شکاف عمیق میان «بازار کاغذی مشتقات» و «واقعیت بازارهای فیزیکی» نهفته است؛ شکافی که می‌تواند آرامش فعلی بازار را به پیش‌درآمدی برای یک توفان قیمتی سهمگین تبدیل کند.

در ساختار مدرن تجارت کامودیتی‌ها، قیمت نهایی نفت دیگر صرفا بر اساس عرضه و تقاضای فیزیکی در بنادر بارگیری تعیین نمی‌شود؛ بلکه این بازارهای مالی مشتقات (قراردادهای آتی و آپشن‌ها) هستند که ریتم قیمت‌ها را دیکته می‌کنند. حجم معاملات در بازار کاغذی روزانه چندین برابر حجم کل تولید نفت فیزیکی در جهان است. در روزهای اخیر، معامله‌گران این بازار با تکیه بر اخبار سیاسی و امیدواری به کاهش تنش‌ها، اقدام به شناسایی سود و نقد کردن موقعیت‌های خرید خود کرده‌اند که این امر به کاهش تصنعی قیمت‌ها منجر شده است.

اما در پشت صحنه این تابلوی دیجیتال، واقعیت فیزیکی بازار نفت به شدت نگران کننده است. پالایشگاه‌ها در سراسر جهان برای تامین خوراک واقعی خود با دشواری‌های فزاینده‌ای روبه‌رو هستند. این عدم توازن میان هیجان‌های کاهشی بازار کاغذی و خشکسالی عرضه در بازار فیزیکی، فرمول خطرناکی است که در صورت تداوم، پایداری انرژی جهان را با چالش جدی مواجه خواهد کرد.

ابعاد بحران کنونی زمانی روشن‌تر می‌شود که حجم عظیمی از عرضه حذف شده را از نظر بگذرانیم. پیش از وقوع درگیری‌ها، روزانه حدود ۲۰ میلیون بشکه نفت خام و فرآورده‌های نفتی - معادل یک‌پنجم کل تقاضای جهانی - از آبراه استراتژیک تنگه هرمز عبور می‌کرد. مسدود شدن این مسیر حیاتی ضربه‌ای مهلک به امنیت انرژی جهان وارد کرده است. برآوردهای بین‌المللی نشان می‌دهد تنها در ماه مارس، عرضه جهانی با ریزش موقت ۱۰ میلیون بشکه‌ای در روز مواجه شد و سناریوهای تداوم این انسداد، کاهش مداوم ۱۳ تا ۱۴ میلیون بشکه‌ای را گواهی می‌دهند.

بر اساس آمارهای نهادهای ناظر بر بازار انرژی، مجموع زیان انباشته عرضه نفت از سوی تولیدکنندگان بزرگ خلیج‌فارس تا میانه بهار از مرز یک میلیارد بشکه عبور کرده است. اگر به این رقم، اختلالات ناشی از حملات به زیرساخت‌های صادراتی نفت روسیه در دریای سیاه و دریای بالتیک را نیز اضافه کنیم، متوجه می‌شویم که بین ۱.۴ تا ۱.۵ میلیارد بشکه نفت که باید وارد شریان‌های مصرفی جهان می‌شد، هرگز به مقصد نرسیده است. تلاش‌ها برای تغییر مسیر محموله‌ها به بنادر جایگزین مانند ینبع در ساحل دریای سرخ یا فجیره نیز به دلیل محدودیت‌های ظرفیت خطوط لوله و ریسک‌های لجستیکی، صرفا یک مسکن موقت بوده و نتوانسته این چاله عمیق عرضه را پر کند.

ناتوانی قدرت‌های بین‌المللی در بازگشایی کامل و تضمین امنیت پایدار تنگه هرمز، بسیاری از تحلیلگران تاریخ اقتصاد را به یاد بحران کانال سوئز در سال ۱۹۵۶ می‌اندازد. در آن دوره، بریتانیا به عنوان قدرت مدعی حفظ امنیت آبراه‌های جهانی، در جریان ملی شدن کانال سوئز با محدودیت‌های شدید قدرت نظامی و ژئوپلیتیک خود مواجه شد؛ رویدادی که به عنوان نقطه عطفی در فروپاشی هژمونی قدیمی بریتانیا ثبت شد.

امروز نیز، ناتوانی در مدیریت بحران تنگه هرمز و ناتوانی در بازگرداندن جریان عادی نفت، نشان‌دهنده یک تغییر پارادایم مشابه است. اگر واشنگتن و متحدانش نتوانند امنیت این شریان حیاتی را احیا کنند، اعتبار تضمین‌های امنیتی غربی برای همیشه زیر سوال خواهد رفت و نظم جدیدی بر جغرافیای سیاسی انرژی حاکم خواهد شد که در آن، کشورهای مصرف‌کننده دیگر نمی‌توانند به ثبات جریان نفت خاورمیانه اطمینان داشته باشند.

یکی از دلایلی که سیاستگذاران اقتصادی در کشورهای مصرف‌کننده هنوز زنگ خطر بحران نفت را به صدا درنیاورده‌اند، تغییر رفتار شاخص‌های تورمی نسبت به دهه‌های گذشته است. در دهه ۱۹۷۰ میلادی، هرگونه شوک در عرضه نفت مستقیماً به جهش فوری تورم جهانی و وقوع رکود تورمی منجر می‌شد. اما الگوهای مدرن اقتصادی نشان می‌دهند که حساسیت تورم نسبت به بهای نفت کاهش یافته است.

امروزه یک جهش ۱۰ درصدی در قیمت نفت، تنها حدود ۰.۴ واحد درصد به تورم مصرف‌کننده در آمریکا و کمتر از ۰.۱ واحد درصد در اروپا اضافه می‌کند. سیاست‌های مالیاتی سنگین بر سوخت در اروپا که به عنوان یک ضربه‌گیر عمل می‌کنند، در کنار اعتبار بانک‌های مرکزی در مهار انتظارات تورمی، مانع از انعکاس فوری قیمت نفت در سبد هزینه‌های مردم شده است.

اما این آرامش تورمی فریبنده است. تورم در اقتصاد امروز، یک «نشانگر با تاخیر» (Lagging Indicator) است. فدرال رزرو آمریکا با تثبیت نرخ بهره در محدوده بالای ۳.۵ تا ۳.۷۵ درصد، گمان می‌کند که کنترل اوضاع را در دست دارد؛ اما این سیاست‌های انقباضی تنها بر تقاضای کاغذی سرپوش می‌گذارند و نمی‌توانند کمبود فیزیکی نفت در بنادر را درمان کنند. تمرکز بیش از حد بر مهار شاخص تورم بدون توجه به عفونت اصلی که همان کسری شدید عرضه فیزیکی است، می‌تواند به یک غافلگیری بزرگ اقتصادی منجر شود.

بازار کاغذی نفت در حال حاضر در حالت تعلیق به سر می‌برد؛ معامله‌گران به امید توافق‌های سیاسی، قیمت‌ها را در محدوده ۹۰ دلار نگه داشته‌اند. اما این ثبات، ظاهری و بسیار شکننده است. زیر پوست بازار، انبارها خالی شده‌اند، زنجیره‌های تامین گسسته‌اند و بیش از یک میلیارد بشکه نفت از دست رفته، خلایی ایجاد کرده که پر کردن آن ماه‌ها زمان خواهد برد.

به محض آنکه خوش‌بینی‌های سیاسی رنگ ببازند یا بازار کاغذی مجبور به تسلیم در برابر واقعیت‌های فیزیکی عرضه و تقاضا شود، فنر فشرده‌شده قیمت‌ها رها خواهد شد. در صورت تداوم تنش‌ها و عدم گشایش واقعی در گلوگاه‌های استراتژیک، تحقق پیش‌بینی‌های ناظران بین‌المللی مبنی بر صعود قیمت نفت به فراتر از ۱۴۸ دلار در میان‌مدت، اصلا دور از ذهن نخواهد بود. بازار نفت ممکن است امروز کمبود را نشان ندهد، اما فیزیک بر کاغذ غلبه خواهد کرد و آن روز، شوک قیمتی بسیار دردناک‌تر از گذشته خواهد بود.

تأمین پایدار سوخت تنها با همکاری مردم امکان‌پذیر است

مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران گفت: دشمن به زیرساخت‌های انرژی ما حمله کرد و بخش‌های مختلف این زیرساخت‌ها را مورد هدف قرار داد، بنابراین در چنین شرایطی، تأمین پایدار سوخت تنها با همکاری و همراهی مردم امکان‌پذیر خواهد بود.

به گزارش ایسنا، محمدصادق عظیمی‌فر، مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران با اشاره به شرایط کشور در حوزه سوخت، بر ضرورت همراهی مردم در مدیریت مصرف تأکید کرد و گفت: با توجه به شرایط موجود، نیاز به همیاری بیشتر مردم وجود دارد.

وی افزود: در حال حاضر، ظرفیت استفاده از سی‌ان‌جی به گونه‌ای است که می‌تواند روزانه جایگزین بیش از ۳۵ میلیون لیتر بنزین شود. عظیمی‌فر با اشاره به حملات صورت گرفته به زیرساخت‌های انرژی کشور اظهار کرد: دشمن به زیرساخت‌های انرژی ما حمله کرد و بخش‌های مختلف این زیرساخت‌ها را مورد هدف قرار داد. در چنین شرایطی، تأمین پایدار سوخت تنها با همکاری و همراهی مردم امکان‌پذیر خواهد بود. مدیرعامل شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران ادامه داد: برای کمک به مدیریت مصرف سوخت، جایگاه‌داران سی‌ان‌جی پویشی را آغاز کرده‌اند که بر اساس آن، تا زمان برطرف شدن شرایط موجود، خدمات عرضه سی‌ان‌جی را به صورت رایگان به مردم ارائه می‌کنند. هفته گذشته رییس هیات‌مدیره انجمن صنفی CNG کشور از آغاز پویشی با مشارکت داوطلبانه بیش از هزار جایگاه CNG در کشور خبر داد و گفت که در شرایط حساس کنونی و با توجه به شرایط جنگی کشور، جایگاه‌داران و بهره‌برداران CNG با همکاری شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران و شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی، با هدف کمک به مردم، حفظ ذخایر سوخت مصرف بی‌رویه بنزین، اقدام به عرضه رایگان CNG کرده‌اند. بر اساس این پویش، بیش از یک هزار جایگاه CNG در سراسر کشور از تاریخ اول مردادماه تا اطلاع ثانوی، به‌صورت کاملا داوطلبانه و با هزینه جایگاه‌داران و بهره‌برداران، گاز طبیعی فشرده (CNG) را به‌صورت رایگان در اختیار مردم قرار می‌دهند. بنابراین هر شهروندی که با خودروی دوگانه‌سوز خود به جایگاه‌های مشارکت‌کننده در این پویش مراجعه کند، بدون پرداخت هیچ‌گونه وجهی می‌تواند سوخت CNG مورد نیاز خود را دریافت کند. این اقدام، تصمیمی کاملا داوطلبانه از سوی جایگاه‌داران و بهره‌برداران CNG است که با هدف کمک به مردم در شرایط اقتصادی کنونی، ایفای مسوولیت اجتماعی و همچنین همراهی با برنامه‌های مدیریت مصرف سوخت کشور انجام می‌شود. مسوولان تأکید می‌کنند استفاده بیشتر از CNG در شرایط فعلی، علاوه بر کمک به حفظ ذخایر بنزین کشور، موجب کاهش فشار بر مصرف این سوخت و مدیریت بهتر منابع انرژی کشور خواهد شد و مردم نیز می‌توانند با استفاده از ظرفیت خودروهای دوگانه‌سوز خود، در این حرکت ملی مشارکت کنند.

۳۵۰۰ مگاوات از ظرفیت تولید برق به شبکه بازگشت

مدیرعامل شرکت تعمیرات نیروگاهی ایران، گفت: این شرکت با اجرای ۳۸ پروژه فوق تخصصی روی روتورهای توربین و ژنراتورها ظرفیت تولید بیش از ۳۵۰۰ مگاوات را به شبکه بازگرداند. به گزارش ایلنا و به نقل از وزارت نیرو، شرکت تعمیرات نیروگاهی ایران با اجرای ۳۸ پروژه بالانس دینامیکی و تست اورد اسپید روی روتورهای توربین و ژنراتور در نیروگاه‌های شهید رجایی قزوین، شازند اراک، تبریز، جهرم، بندرعباس، لوشان، آبادان، رامین اهواز و مبین عسلویه، بیش از ۳۵۰۰ مگاوات ظرفیت تولید را پیش از فصل پیک مصرف به شبکه برق کشور بازگرداند.

محمدباقر لطفی، مدیرعامل شرکت تعمیرات نیروگاهی ایران، گفت: تضمین تولید مستمر واحدهای نیروگاهی و پایداری شبکه، محور اصلی فعالیت‌های ما است. مرکز بین‌المللی بالانس تجهیزات دوار این شرکت، خدماتی با ظرفیت بیش از ۳۵۰۷ مگاوات را ارائه می‌دهد که این خدمات نقش کلیدی در آمادگی نیروگاه‌های کشور برای فصل پیک مصرف ایفا می‌کند. او در توضیح فنی این عملیات افزود: طبق استانداردهای جهانی صنعت نیروگاه، تست‌های بالانس، آخرین و حیاتی‌ترین گام در تعمیرات تجهیزات دوار است. هرگونه تعمیر یا تعویض قطعه در توربین‌ها و ژنراتورها، مستلزم تاییدیه تست‌های دینامیکی دور پایین و بالانس دینامیکی دور بالا در تونل خلا است. این فرآیند در واقع یک شبیه‌سازی دقیق و علمی از عملیات راه‌اندازی است که هرگونه دغدغه در بهره‌برداری را از بین برده و ایمنی تجهیزات را تضمین می‌کند. لطفی در ادامه گفت مرکز بالانس این شرکت توانایی انجام عملیات دینامیکی و اورد اسپید را برای تجهیزاتی تا وزن ۸۵ تن دارد. وی همچنین اعلام کرد شرکت تعمیرات نیروگاهی ایران در برنامه ملی آمادگی و تعمیرات مولدهای کشور، نزدیک به ۲۰ هزار مگاوات خدمات مهندسی ارائه کرده که معادل ۲۱ درصد از کل این عرصه است.

افزایش واردات برق از ترکمنستان در دستور کار است

در نشست مقامات ایران و ترکمنستان موضوع افزایش واردات برق از ترکمنستان و سازوکارهای اجرایی آن از جمله مشارکت ایران در تعمیرات نیروگاهی مطرح شد و دو طرف بر ضرورت تداوم و تقویت همکاری‌های برقی تأکید کردند.

به گزارش ایلنا، مصطفی رجبی مشهدی، معاون برق و انرژی وزارت نیرو، که در سفر به ترکمنستان، خانم فرزانه صادق، رییس هیات مشترک ایران و ترکمنستان، را همراهی می‌کرد، در دیدار با وزیر انرژی ترکمنستان درباره موضوعات مهم همکاری‌های دوجانبه در حوزه برق و انرژی گفت‌وگو و مذاکره کرد؛ در این نشست، طرفین بر توسعه همکاری‌ها از جمله تامین نیازهای آینده صنعت برق، احداث خطوط انتقال جدید برای ارتقای ترانزیت و پایداری مبادلات برق، افزایش واردات برق از ترکمنستان و نیز گسترش خدمات فنی و مهندسی و تامین تجهیزات برقی مورد نیاز گفت‌وگو کردند. در جریان نشستی میان مصطفی رجبی مشهدی، معاون برق و انرژی وزیر نیرو، و اناگلدی ساپاروف وزیر انرژی ترکمنستان، مجموعه‌ای از موضوعات راهبردی در حوزه انرژی و برق مورد بررسی قرار گرفت. در این دیدار، طرفین با تأکید بر اهمیت همکاری‌های منطقه‌ای در بخش انرژی، درباره نیازهای آینده صنعت برق ایران، امکان احداث خطوط انتقال برق جدید برای بهبود ترانزیت برق و افزایش پایداری مبادلات برقی گفت‌وگو کردند. همچنین در این نشست، موضوع افزایش واردات برق از ترکمنستان و سازوکارهای اجرایی آن از جمله مشارکت ایران در تعمیرات نیروگاهی مطرح شد و دو طرف بر ضرورت تداوم و تقویت همکاری‌های برقی میان ایران و ترکمنستان تأکید کردند. گسترش روابط برقی، توسعه زیرساخت‌های انتقال و بهره‌گیری از ظرفیت‌های مشترک دو کشور از دیگر محورهای این رایزنی بود؛ موضوعی که می‌تواند نقش مهمی در ارتقای امنیت انرژی و پایداری شبکه برق منطقه ایفا کند.

مصرف انرژی از نگاه مردم؛ مهم‌ترین نگرانی‌ها چیست؟

مصرف انرژی و الگوی استفاده از آن، یکی از موضوعات مهم در حوزه سیاستگذاری و مدیریت منابع به شمار می‌رود. نتایج تازه‌ترین نظرسنجی‌ها با بررسی نگرش مردم، تصویری از مهم‌ترین دغدغه‌ها، میزان نگرانی از کمبود انرژی و سطح آگاهی جامعه نسبت به مدیریت مصرف برق ارائه می‌کند. به گزارش ایسنا، مصرف انرژی در ایران طی سال‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین چالش‌های اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تبدیل شده است. در حالی که کشور از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت و گاز جهان به شمار می‌رود، آمارها از مصرف بالای انرژی، اتلاف گسترده منابع و افزایش نگرانی مردم نسبت به کمبود انرژی و قطعی برق حکایت دارد؛ به گونه‌ای که بر اساس تازه‌ترین یافته‌های مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) بیش از دو سوم مردم از کمبود انرژی و جیره‌بندی آن نگران هستند و آسیب به وسایل برقی مهم‌ترین دغدغه آنها هنگام قطع برق محسوب می‌شود. مصرف انرژی در دهه‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین چالش‌های جهان تبدیل شده است. رشد جمعیت، توسعه شهرنشینی، گسترش فعالیت‌های صنعتی و پیشرفت فناوری، تقاضا برای انرژی را به شکل قابل توجهی افزایش داده و مدیریت مصرف را به یکی از اولویت‌های دولت‌ها تبدیل کرده است. بر اساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی (IEA، ۲۰۲۳)، مصرف انرژی جهان در دهه گذشته به‌طور متوسط سالانه ۱/۲ درصد افزایش یافته است. همزمان، گزارش‌های بین‌المللی نشان می‌دهد ایران از نظر میزان مصرف انرژی در جایگاه هفتم جهان قرار دارد؛ موضوعی که با وجود برخورداری کشور از منابع گسترده نفت و گاز، ضرورت اصلاح الگوی مصرف را بیش از گذشته نمایان می‌کند. افزایش مصرف انرژی علاوه بر فشار بر منابع طبیعی، تبعات اقتصادی و زیست‌محیطی گسترده‌ای نیز به همراه دارد. افزایش هزینه‌های تأمین انرژی، تشدید آلودگی هوا و پیامدهای ناشی از تغییرات اقلیمی از جمله چالش‌هایی است که سیاستگذاران را با ضرورت اجرای برنامه‌های مدیریت مصرف و افزایش بهره‌وری انرژی روبه‌رو کرده است. طبق گزارش آژانس بین‌المللی انرژی در سال ۲۰۲۳، ایران به دلیل مصرف بالای انرژی در بخش‌های خانگی، صنعتی و حمل‌ونقل، در شمار کشورهایی قرار دارد که با بیشترین میزان اتلاف انرژی مواجه هستند. از این رو، شناخت نگرش مردم نسبت به مصرف انرژی و تدوین راهکارهای فرهنگی و آموزشی برای اصلاح رفتارهای مصرفی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پژوهش‌های مختلف نیز نشان می‌دهد نگرش افراد نسبت به مصرف انرژی در سه بعد شناختی، احساسی و رفتاری قابل بررسی است و تغییر نگرش، پیش‌زمینه تغییر رفتار محسوب می‌شود. با این حال، همچنان شناخت دقیقی از نگرش عمومی جامعه نسبت به مصرف انرژی در ایران وجود ندارد. یافته‌های مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) نشان می‌دهد مشکلات اقتصادی همچنان مهم‌ترین نگرانی مردم است. در این میان، ۶.۴ درصد از افراد مورد بررسی دغدغه‌هایی از جنس مسائل محیط‌زیستی داشته‌اند و ۳.۲ درصد نیز کمبود انرژی و افزایش قیمت آن را به عنوان مهم‌ترین نگرانی خود عنوان کرده‌اند. نتایج این پایش همچنین نشان می‌دهد کمبود انرژی و جیره‌بندی آن، ۶۶.۱ درصد مردم را به میزان زیاد یا خیلی زیاد نگران کرده است. در مقابل، ۱۱.۵ درصد اعلام کرده‌اند که هیچ نگرانی از این موضوع ندارند و ۱۷.۵ درصد نیز میزان نگرانی خود را کم عنوان کرده‌اند. همچنین ۴.۳ درصد گفته‌اند تا حدی نگران کمبود انرژی و جیره‌بندی هستند. بررسی‌های تحلیلی حاکی از آن است که میزان نگرانی درباره کمبود انرژی میان زنان و مردان و همچنین گروه‌های مختلف تحصیلی تفاوت دارد. زنان بیش از مردان نسبت به این موضوع ابراز نگرانی کرده‌اند. همچنین افراد دارای تحصیلات کمتر از دیپلم نسبت به سایر گروه‌های تحصیلی نگرانی کمتری از کمبود انرژی و جیره‌بندی دارند. در مقابل، میان گروه‌های مختلف سنی و نیز ساکنان مناطق شهری و روستایی تفاوت آماری معناداری در این زمینه مشاهده نشده است. طبق نتایج این پایش، ۳۶.۴ درصد مردم مهم‌ترین نگرانی خود هنگام قطع برق را آسیب دیدن وسایل برقی منزل عنوان کرده‌اند. همچنین ۲۹.۳ درصد گفته‌اند قطعی برق موجب اختلال در انجام کارهایشان می‌شود و ۱۵.۲ درصد نیز گرمای هوا در زمان خاموشی را مهم‌ترین دغدغه خود دانسته‌اند. از سوی دیگر، ۸/۸ درصد اعلام کرده‌اند قطع شدن آب همزمان با خاموشی برق، بیشترین نگرانی را برای آنها ایجاد می‌کند. یافته‌های این نظرسنجی همچنین نشان می‌دهد ۸۲ درصد افراد، وضعیت اقتصادی خانواده خود را نسبت به سال گذشته بدتر ارزیابی کرده‌اند. در مقابل، ۱۳.۷ درصد معتقدند شرایط اقتصادی آنها تغییری نکرده و ۳.۵ درصد نیز گفته‌اند وضعیت اقتصادی خانواده‌شان بهتر شده است. در این نظرسنجی از مردم درباره زمان مناسب استفاده از لوازم برقی پرمصرف در فصل تابستان نیز سؤال شده است. با توجه به اینکه اوج مصرف برق در تابستان در دوبازه زمانی ۱۲ تا ۱۸ و ۱۹ تا ۲۳ است، پاسخ‌ها نشان می‌دهد ۵۷.۲ درصد افراد از ساعات اوج مصرف اطلاع داشته و گزینه صحیح، یعنی بازه زمانی ۸ تا ۱۲ را برای استفاده از لوازم برقی پرمصرف انتخاب کرده‌اند.

رویداد

برداشت‌های دولت ترامپ ذخایر راهبردی نفت آمریکا را به پایین‌ترین سطح رسانده

اندیشکده آمریکایی هشدار داد برداشت گسترده دولت «دونالد ترامپ» از ذخایر راهبردی نفت برای مدیریت پیامدهای جنگ با ایران، این ذخایر را به پایین‌ترین سطح خود از سال ۱۹۸۳ رسانده و توان آمریکا برای مقابله با بحران‌های احتمالی بازار انرژی را کاهش داده است. به گزارش ایسنا، اندیشکده «کشورداری مسوولانه کوینسی» در گزارشی نوشت ذخایر راهبردی نفت آمریکا که پس از تحریم نفتی اعراب در سال ۱۹۷۳ و با تصویب قانون سیاست و حفاظت انرژی در سال ۱۹۷۵ ایجاد شد، با هدف مقابله با بحران‌های احتمالی عرضه نفت شکل گرفت، اما اکنون پس از دو دولت متوالی به پایین‌ترین سطح خود از سال ۱۹۸۳ رسیده است. در این گزارش آمده است: دولت «جو بایدن» در واکنش به پیامدهای همه‌گیری کرونا ۵۰ میلیون بشکه از این ذخایر را آزاد کرد و سال بعد نیز با استناد به جنگ اوکراین، ۱۸۰ میلیون بشکه دیگر را برداشت؛ اقدامی که بزرگ‌ترین برداشت تاریخ ذخایر راهبردی نفت آمریکا بود. اکنون دولت دونالد ترامپ نیز برای مدیریت پیامدهای جنگ با ایران، برداشت از این ذخایر را ادامه داده است. آخرین برداشت، شامل آزادسازی ۱۷۲ میلیون بشکه نفت بوده که حجم ذخایر راهبردی آمریکا را تا ۱۷ ژوئیه به ۳۱۱ میلیون و ۴۰۰ هزار بشکه کاهش داده است؛ سطحی که امنیت انرژی آمریکا را در شرایط تشدید تنش‌ها در غرب آسیا بیش از گذشته با خطر مواجه می‌کند. در صورتی که دور تازه‌ای از تنش‌ها باعث افزایش قیمت نفت شود، آمریکا دیگر ذخایر کافی برای کاهش آثار این شوک بر قیمت سوخت را نخواهد داشت. اندیشکده کوینسی توضیح می‌دهد که ذخایر راهبردی نفت آمریکا در ۶۰ غار نمکی در سواحل خلیج مکزیک، عمدتا در ایالت‌های تگزاس و لوئیزیانا، نگهداری می‌شود و از نظر فنی، پایین آمدن سطح ذخایر به کمتر از حدود ۳۰۰ میلیون بشکه می‌تواند عملکرد این تأسیسات را با مخاطره مواجه کند. کارشناسان «دفتر حسابرسی دولت آمریکا» هشدار داده‌اند کاهش ذخایر به کمتر از این سطح، توانایی ذخایر راهبردی برای پاسخگویی به بحران‌های آینده را با خطر جدی روبه‌رو می‌کند. فرایند برداشت مکرر نفت از این غارهای نمکی، موجب فرسایش تدریجی دیواره‌های نمکی و افزایش خطر آسیب‌های ساختاری به این تأسیسات می‌شود. این گزارش همچنین به اظهارات اخیر ترامپ اشاره کرده و می‌نویسد وی نیز اذعان کرده است که ادامه روند برداشت می‌تواند ذخایر آمریکا را ظرف چند هفته به پایان برساند. شماری از نمایندگان هر دو حزب آمریکا نسبت به برداشت گسترده از ذخایر راهبردی هشدار داده‌اند. توماس مسی نماینده جمهوری‌خواه، اعلام کرده استفاده از این ذخایر برای پوشاندن هزینه‌های جنگ، خطر آسیب جدی به غارهای نمکی محل نگهداری نفت را به همراه دارد. همچنین مارتین هاینریش سناتور دموکرات نیز تأکید کرده آمریکا باید ذخایر راهبردی کافی برای مقابله با شوک‌های احتمالی بازار نفت را حفظ کند. در بخش دیگری از گزارش آمده است دولت ترامپ به جای کاهش تنش‌ها، با تشدید تقابل با ایران، بازار جهانی نفت را با بی‌ثباتی بیشتری روبه‌رو کرده است. «روری جانستون» بنیانگذار موسسه «کامودیتی کانتکست» می‌گوید بازار نفت اکنون ریسک بسیار بالاتری را در قیمت‌ها لحاظ می‌کند و بحران تنگه هرمز همچنان فاصله زیادی تا حل‌وفصل دارد. آمارهای حمل‌ونقل دریایی نشان می‌دهد عبور نفتکش‌ها از تنگه هرمز به حدود یک‌پنجم سطح پیش از جنگ کاهش یافته و صادرات نفت آمریکا نیز طی یک هفته حدود ۷۴۶ هزار بشکه در روز افت کرده است. به نوشته این تحلیل، دولت آمریکا تاکنون توضیحی درباره علت این کاهش صادرات ارایه نکرده، اما احتمال می‌رود این اقدام با هدف جلوگیری از کمبود سوخت در داخل آمریکا و همزمان با کاهش ذخایر راهبردی انجام شده باشد. اندیشکده کوینسی همچنین هشدار می‌دهد در صورت از سرگیری واردات نفت چین از ذخایر خود، فشار مضاعفی بر بازار جهانی وارد خواهد شد و قیمت نفت ممکن است بار دیگر جهش کند. در صورت ادامه تشدید تنش‌ها، حملات به زیرساخت‌های نفتی منطقه و مسیرهای انتقال انرژی می‌تواند گسترش یابد و تنگه باب‌المندب و حتی کانال سوئز نیز در معرض تهدید قرار بگیرند.

افزایش تورم تولید برق

در فصل بهار امسال درصد تغییرات شاخص قیمت تولیدکننده کل بخش برق نسبت به فصل قبل (تورم فصلی) ۶۵.۷ درصد است که در مقایسه با همین اطلاع در فصل قبل ۶۵ واحد درصد افزایش داشته است. به گزارش ایسنا، در فصل بهار